

INZOOMEN OP INDUSTRIEEL ERFGOED IN BELGIË: REGISTRATIE, DIGITALISERING EN VALORISATIE VAN BIJNA 5000 FOTO'S, INCL. OPSTART DATAPROFIEL

ALGEMEEN

Het project 'Inzoomen op industrieel erfgoed in België (1980-2020): registratie, digitalisering en valorisatie van bijna 5000 foto's, incl. opstart dataprofiel', dat liep van januari 2021 tot en met december 2023, had als doel een inhaalbeweging op diverse vlakken te maken op een unieke collectie foto's over industrieel erfgoed in België.

De onderzoeksbalans, een rapport van de expertisecel ETWIE, heeft aangetoond dat het op onderzoeksvlak voor industrieel erfgoed vooral ontbreekt aan impulsen. Deze collectie kan dan ook dienen als een waardevolle iconografische bron voor verder onderzoek, zowel historisch als erfgoedwetenschappelijk. De maatschappelijke waarde van deze collectie valt niet te onderschatten. Ze bestaat uit soms unieke beelden van sites en gebouwen die vandaag niet meer aanwezig zijn, en geeft op die manier inzicht in de grotere evolutie van industrieel erfgoed.

Daarom was het de bedoeling om tijdens de inhaalbeweging deze collectie duurzaam en langdurig te gaan preserven. Daarnaast werd ingezet op het verhogen van de zichtbaarheid en vindbaarheid van deze collectie, en werd gestreefd deze zo open mogelijk te delen met de brede erfgoedsector en andere onderzoekspartijen.

Het project bestond uit 8 werkpakketten, waarvan sommige achtereenvolgend en andere doorlopend werden uitgevoerd.

- WP1: projectmanagement (doorlopend)
- WP2: opstart (01/01/2021 - 31/03/2021)
- WP3: onderzoeksfase (01/04/2021 - 31/01/2022)
- WP4: registratie en validatie dataprofiel (01/11/2021 – 31/12/2022)
- WP5: valorisatie van het fotomateriaal (01/01/2023 – 30/06/2023)
- WP6: valorisatie van het dataprofiel industrieel erfgoed (01/01/2023 – 30/06/2023)
- WP7: organisatie Wiki Café (01/07/2023 – 31/12/2023)
- WP8: stimuleren van participatie bij de collectie en het project (01/07/2023 – 31/12/2023)

Voor het project zijn deze partners onder arm genomen:

- ETWIE (de dienstverlenende rol van het Industriemuseum)
- Universiteit Antwerpen – Faculteit Ontwerpwetenschappen
- Agentschap Onroerend Erfgoed Vlaanderen
- Vlaams Architectuurinstituut
- Mijnmuseum Beringen
- Erfgoedcel ECRU
- Amsab-Instituut voor Sociale Geschiedenis
- Jenevermuseum
- MAS – Museum aan de Stroom
- Meemoo

In het kader van dit project werd een strategische adviesraad ingericht, die op regelmatige basis samenkwam om de koers van het project te evalueren en waar nodig aan te passen. Dit kwam de kwaliteit van het resultaat alleen maar ten goede. In deze adviesraad zetelden volgende instellingen: Universiteit Antwerpen – Faculteit Ontwerpwetenschappen, Vlaams Architectuurinstituut, Agentschap Onroerend Erfgoed Vlaanderen, Amsab-ISG, Jenevermuseum, ETWIE en meemoo. Ze stonden dit project elk met hun eigen expertise en inzichten bij. De strategische adviesraad kwam doorheen de drie werkjaren vijf keer samen; 26 oktober 2021, 23 juni 2022, 13 november 2022, 16 mei 2023 en 21 november 2023.

Tijdens de inhaalbeweging werd aan alle collegagroepen digitale collectieregistratie van FARO deelgenomen (6 mei 2021, 18 oktober 2021, 31 maart 2022, 29 september 2022, 16 maart 2023, 12 oktober 2023). Op 6 mei 2021 werd dit project gepitcht. Op de editie van 12 oktober 2023 kregen we de kans om de resultaten van de inhaalbeweging met de sector te delen.

DE COLLECTIE

Tijdens het project werd gefocust op beelden van industrieel erfgoed in België de brede zin van het woord. Dit omvatte niet enkel fabriekspanden maar vrijetijdsarchitectuur, arbeidershuisvesting, watergebonden elementen zoals bruggen en sluizen, spoorwegarchitectuur, watermolens, windmolens, vuurtorens, ...

Dit ging over een grote collectie analoog fotomateriaal, waarvan bij aanvang van het project weinig zicht was op de hoeveelheid en de inhoud van de beeldmateriaal. Een degelijke aanpak en verwerking was aan de orde.

bezoek
INDUSTRIEMUSEUM
Minnemeers 10
9000 Gent

post
AGB ERFGOED – INDUSTRIEMUSEUM
Botermarkt 1
9000 Gent

Concreet gaat het over negatieven, fotoafdrukken, foto's in fotoalbums, foto's op kartonnen registratiefiche gekleefd en dia's.

PROJECTJAAR 2021: ONDERZOEKSFASE

Tijdens de onderzoeksfase werden enkele lijnen uitgestippeld voor de verdere verwerking van de foto's in de volgende fase van het project. Deze fase werd uitgevoerd door de projectmedewerker onderzoek.

1. INVENTARISATIE

Om een duidelijk beeld te krijgen van de omvang van het materiaal stelde de projectmedewerker onderzoek tijdens het eerste projectjaar een gedetailleerde inventaris op reeksniveau op. Er werd een overzicht gemaakt van de hoeveelheid fotografisch materiaal per verschillende drager, wat al digitaal beschikbaar was, welke beelden we dubbel hebben en wat mogelijks interessant was voor verdere verwerking binnen de inhaalbeweging. Naast een inhoudelijke omschrijving werden ook volgende elementen genoteerd: nummer, oorspronkelijk nummer, locatie, type drager, afmetingen, opschriften, aantal, verpakking, fysieke staat en eventuele opmerkingen.

Daarbij aansluitende zocht de projectmedewerker ook per type drager naar nieuw, bijhorend verpakkingsmateriaal. Tijdens het inventariseren bleek immers het merendeel van het materiaal verpakt te zijn in een verouderde verpakking zoals pergaminen hoezen en niet-zuurvrije mappen of dozen.

Het beschikbare materiaal werd door deze grondige inventarisatie volledig in kaart gebracht, wat niet enkel nuttig was voor dit project maar ook waardevol is voor de toekomstige werking, andere projecten en onderzoeksmogelijkheden. De lijst is gemakkelijk te doorzoeken op trefwoorden en te sorteren of filteren op bijvoorbeeld een bepaalde afmeting of opschrift.

Deze inventaris leverde onderstaande aantallen op:

- 70.894 negatieven: niet gedigitaliseerd, 10.700 of 15% interessant voor het project
- 2047 fotoafdrukken: niet gedigitaliseerd, 400 of 20% interessant voor het project
- 556 foto's in fotoalbums: deels gedigitaliseerd, 100% interessant voor het project
- 69 foto's op kartonnen registratiefiche gekleefd: niet gedigitaliseerd, 400 of 30% interessant voor het project
- 22.451 dia's: niet gedigitaliseerd, 2.700 of 15% interessant voor het project

Het eindtotaal van de inventarisatie kwam daarmee op 95.307 foto's, waarvan zo'n 25.000 of 25% interessant was voor een verdere aanpak binnen de inhaalbeweging. De rest van de foto's hebben meer betrekking op de interne werking van het museum (foto's van publiekswerking, opstellingen van expo's en

museumzalen, reproducties in functie van tentoonstellingen of lezingen...).

Omdat het aantal interessante beelden nog altijd erg hoog lag na de inventarisatieoefening (zeker gezien de inschatting van 5000 foto's bij de projectaanvraag) is na het onderzoeksjaar besloten om de focus van het project te vernauwen naar buitenzichten van industrieel erfgoed. Daarnaast werd door het team beslist om voor de verdere verwerking telkens reeksen foto's vast te leggen die konden aangepakt worden.

Naar aanleiding van deze inventarisatieoefening werden tijdens het eerste projectjaar twee online lunchsessies georganiseerd in samenwerking met de Universiteit Antwerpen – Faculteit Ontwerpwetenschappen. In deze sessies werd telkens vanuit het project en vanuit de Universiteit een presentatie rond fotocollecties gegeven, om het verschil in het standpunt van onderzoek te belichten. Deze seminars vonden plaats op 10 juni 2021 en op 3 december 2021.

2. DIGITALISERINGSPROCES

Tijdens het vooronderzoek werd een nieuw digitaliseringsproces ontwikkeld en geïmplementeerd, waarbij foto's van bovenaf gefotografeerd worden aan de hand van een reproductie met fotocamera in plaats van ze in te scannen met een A3-scanner. Hiervoor werd gekozen om de kwaliteit van interne digitalisaties te verbeteren en de kleurweergave ten opzichte van het origineel realistischer te maken.

Deze workflow is tot stand gekomen via grondig onderzoek, advies van meemoo en andere instellingen die ook intern hun collectie digitaliseren en een workshop op 8 november 2021 gegeven door Henni Van Beek, fotograaf bij het Rijksmuseum en gespecialiseerd in het fotograferen van kunstwerken.

Voor de installatie van deze fotostudio (zie foto) is professioneel fotomateriaal aangekocht, zoals fotocamera, reproductie standaard, LED-paneel (voor dia's en negatieven), softboxen en een kleurkaart. Dit staat opgesteld in een aparte donkere ruimte. Het fototoestel is met een tethering kabel verbonden met een computer. Het fotograferen zelf gebeurt via Adobe Lightroom Classic, van waaruit de camera kan bediend worden. Op die manier wordt mogelijke trilling door het indrukken van de knop op de camera volledig gereduceerd. Er wordt gemeten of er overal evenveel licht op de foto valt. De kleurwaarden worden juist gezet via de kleurkaart, zodat witbalans en alle waarden van de grijs trap goed staan. De hoge resolutie exports zijn op 300 ppi. De correcte kleurweergave en kwaliteit zijn hiermee gewaarborgd.

Via deze workflow kan zowel opzichtmateriaal zoals fotoafdrukken als doorzichtmateriaal zoals dia's en negatieven gedigitaliseerd worden. Per materiaaltipe werd een aparte handleiding met stappenplan uitgewerkt. Concreet resulteerde dit in vier deelprocedures:

- Stappenplan voor opzichtmateriaal
- Stappenplan voor positief doorzichtmateriaal
- Stappenplan voor negatief doorzichtmateriaal
- Basishandleiding voor de digitalisering van niet-collectie (gericht op collega's die sporadisch een beeld nodig hebben en niet structureel bezig zijn met digitaliseren, bv. een bladzijde uit een publicatie voor een bibliotheekbezoeker)

Deze procedures werden doorheen het project aan een testfase onderworpen om waar nodig bij te sturen. Dit werd gedeeld met de sector via de projectpagina op [Project CEST](#). Deze pagina werd tot nu toe 127 keer bekeken. Ondertussen is dit nieuwe digitaliseringssysteem volledig doorgevoerd voor zowel het Industriemuseum als het Huis van Alijn, waardoor alle digitalisaties van vlak materiaal via deze reproductie gebeurt.

3. DATAPROFIEL INDUSTRIËLE ARCHITECTUUR

De opmaak van het dataprofiel voor industriële architectuur draagt bij tot het open verhaal van onze organisatie en tot het stimuleren van hergebruik en uitwisseling van kennis en data. Het doel was om onze registratie zo uniform en consequent mogelijk te maken, waardoor de collectie goed doorzoekbaar en meer uitwisselbaar wordt. Door het eindresultaat te delen via [Project CEST](#) bieden we andere instellingen enkele handvaten en willen we op die manier ook op een breder niveau uniformiteit stimuleren.

Voor het opstellen van dit dataprofiel werd uitgebreid onderzoek gedaan door de projectmedewerker. Dit kwam stapsgewijs tot stand. Er werd bepaald voor welke entiteiten het dataprofiel van toepassing kan zijn, met in dit geval een duidelijke afbakening op vlak van drager (foto's) en onderwerp (industriële architectuur). In de volgende stap is een uitgebreid onderzoek gedaan naar standaarden en reeds bestaande dataprofielen. Voor de structurele opbouw van het dataprofiel werd gesteund op de standaarden Spectrum, Sepiades en de basisregistratie (+CIDOC). Op basis van het Invalboek Objecten werden de elementen en velden, en hun beschrijvingsregels, bepaald die binnen dit dataprofiel beschreven worden.

Naast het onderzoek naar standaarden zocht de projectmedewerker de geschikte thesauri voor dit dataprofiel. Om aan het belang van online ontsluiting en linked open data tegemoet te komen, bevat dit dataprofiel veel aandacht voor terminologie en de vermelding daarbij van de bron en identifier. De AAT, TGN, Wikidata, RKD en Thesaurus Onroerend Erfgoed bleken voor deze casus de meest interessante thesauri.

De voortgang in de opbouw van dit dataprofiel werd gedeeld en afgetoetst bij een werkgroep, bestaande uit leden van andere instellingen die met soortgelijke collecties werken. Zo werd gestreefd om een zo breed mogelijk gedragen dataprofiel te ontwikkelen. In deze werkgroep zetelden collega's van het Mijnmuseum, Erfgoedcel ECRU, het MAS, ETWIE, Amsab-ISG, Jenevermuseum, meemoo, Universiteit Antwerpen – Faculteit Ontwerpwetenschappen en het Vlaams Architectuurinstituut. Deze werkgroep kwam in de onderzoeksfase twee keer samen; op 17 juni 2021 en 19 oktober 2021. Via hun advies kon waar nodig van koers veranderd worden of de nadruk verlegd worden.

Na het dataprofiel gefinaliseerd te hebben, gingen de projectmedewerker onderzoek en de projectmedewerker registratie er in de praktijk mee aan de slag. Uit het profiel werden de velden geselecteerd die we in ons collectieregistratiesysteem Axiell Collections hanteren en die werden in een gepersonaliseerde invulinstructie gegoten. Door de beschrijvingsregels gedetailleerder te gaan omschrijven, ontstond een op maat gemaakt invulfiche voor de registratie binnen het Industriemuseum. Door de fiche aan een testfase te onderwerpen en enkele foto's te registreren, kon op een snelle manier waar nodig bijgestuurd worden.

PROJECTJAREN 2022-2023: REGISTRATIE, DIGITALISERING EN VALORISATIE VAN ENKELE FOTOREEKEN

Na de afronding van het vooronderzoek ging de projectmedewerker registratie in de volgende twee werkjaren aan de slag om enkele afgebakende fotoreeksen uit de inventaris te selecteren en te verwerken op vlak van registratie en digitalisering. Het betrokken erfgoed was in deze fase daarom een stuk beperkter dan in werkjaar 2021. Twee specifieke deelcollectie foto's werden gedetailleerd en diepgaand aangepakt:

- Fotocollectie Serck nv

De eerste reeks was de fotocollectie verworven uit het bedrijfsarchief van de Gentse bouwfirma Serck nv. Deze bestaat uit 578 fotoafdrukken en 57 glasplaten. Van de 578 fotoafdrukken zijn er 372 foto's verdeeld over 15 fotoalbums, de overige 206 foto's zijn los. De losse foto's vormen vaak dubbels ten opzichte van de foto's in de albums. Het totaal aantal unieke beelden binnen de Serck-collectie bedraagt 467. Via deze beelden documenteerde het bedrijf de voortgang van de bouwwerven en de uiteindelijke constructies. Op deze collectie was bij de start van het project al basisregistratie uitgevoerd en het grootste deel van de foto's (op 125 stuks na) waren al gedigitaliseerd.

- Fotocollectie Industriële archeologie in België

bezoek
INDUSTRIEMUSEUM
Minnemeers 10
9000 Gent

post
AGB ERFGOED – INDUSTRIEMUSEUM
Botermarkt 1
9000 Gent

Het tweede pakket omvatte een reeks negatieven, ongeveer 5751 in totaal in pergaminen hoezen verdeeld over 167 kartonnen mapjes. Deze beelden zijn gemaakt in het kader van de tentoonstelling en publicatie 'Industriële archeologie in België' uit 1986-87 van Patrick Viaene, toen wetenschappelijk medewerker in het MIAT (huidig Industriemuseum). Deze foto's zijn het resultaat van uitgebreid veldonderzoek naar een stand van zaken van het industrieel erfgoed in België. Bij deze negatieven hoort ook een collectie van 94 fotoafdrukken gekleefd op kartonnen collectiefiches. Dit zijn afdrukken gemaakt van een selectie van de negatieven en zijn vermoedelijk de foto's die werden gebruikt voor het boek en/of de tentoonstelling 'Industriële archeologie in België'.

Door de grote hoeveelheid negatieven is in het project ervoor gekozen om te focussen op één thema om prioritair te verwerken. Op die manier kon gegarandeerd worden dat op zijn minst één pakket foto's uit deze collectie van a tot z zou afgewerkt worden binnen de voorziene timing. Daarom werden beelden van metaalbedrijven uitgefilterd, naar aanleiding van de nieuwe expo FERRO NON FERRO die op 1 december 2023 opende. Daarnaast werden foto's van jeneverstokerijen geselecteerd, om een set foto's te ontsluiten in het kader van het partnerschap van het Industriemuseum in de inhaalbeweging 'Jeneverstokerijen als Linked Open Data' van het Jenevermuseum.

- Extra: negatiefcollectie en dia's Patrick Viaene

Door het aandienen van twee vrijwilligers kon ook de rest van de negatiefcollectie van het museum, goed voor een totaal van ruw geschat 27.500 aparte beelden, aangepakt worden op vlak van herverpakking. Hiervoor ging tijdens het project geen tijd meer zijn geweest.

Daarnaast was door het nauwe contact met Patrick Viaene een nieuwe schenking uit zijn privécollectie verkregen rond industrieel erfgoed buiten België. Het ging over ongeveer 14.000 dia's die via deze schenking in ons bezit is gekomen. Het herverpakken van deze dia's is naar het einde van het project toe opgestart door een vrijwilliger en is momenteel lopende.

1. DIGITALISERING

Aan de hand van de Serck-collectie kon het nieuwe digitaliseringsproces via reprostand, dat tot stand kwam in de vooronderzoeksfase, een eerste keer uitgetest worden en de handleiding voor opzichtmateriaal werd waar nodig bijgestuurd. De grootste aanpassingen lagen in de workflow rond het maken van de exports, in welk formaat en waar de bestanden moeten terechtkomen.

Aangezien de foto's al gedigitaliseerd waren, werd deze collectie aangevuld met een documentaire digitalisering. Dat wil zeggen dat de achterkanten van de foto's, waar opschriften en stempels van de fotograaf ontstaan, op beeld zijn vastgelegd. Daarnaast werden de fotoalbums van voor- tot achterkaft, blad voor blad gefotografeerd. Op die manier blijft de context waarin de foto's zich bevinden duidelijk en wordt ook alle randinformatie, zoals bijschriften in de albums, duurzaam bewaard. Bovendien is er zo voor gezorgd dat dit materiaal volledig digitaal raadpleegbaar is en de fysieke behandeling van de albums in de toekomst sterk gereduceerd is.

Voor deze deelcollectie werden in totaal 1222 beelden gemaakt, waarvan 125 collectiefoto's zijn van stukken die nog niet gedigitaliseerd waren.

Door de aanpak van de negatieven van 'Industriële archeologie in België' kon ook de handleiding voor doorzichtmateriaal uitgetest worden aan de hand van enkele testsessies, aangezien de instellingen naar kleurweergave anders lopen dan bij opzichtmateriaal. De verschillende stappen konden zo tot in detail vastgelegd worden. Ook hier waren aanpassingen aan de orde, zoals de opsplitsing van het stappenplan in twee aparte procedures voor positief en voor negatief materiaal. Dit eindresultaat werd afgetoetst met fotograaf Henni Van Beek, die in werkjaar 2021 de digitaliseringsworkshop gaf. Toen was maar kort aandacht voor doorzichtmateriaal door de complexiteit van het fotograferen van zulke dragers.

Deze negatievencollectie werden voor de digitalisering herverpakt in duurzame, doorschijnende insteekhoezen en zuurvrije dozen. Daarna werden de negatieven in deze hoezen via contactvelmethode gedigitaliseerd, goed voor 165 digitalisaties. Bovendien werd een selectie van 268 foto's (metaalbedrijven en jeneverstokerijen) op stukniveau opnieuw gefotografeerd om een hogere beeldkwaliteit te garanderen. Via deze contactvelmethode is er nu een digitaal overzicht van deze volledige collectie voorhanden en blijft altijd zichtbaar in welke volgorde de foto's zijn genomen, welke foto voor of na het geselecteerde beeld zit of welke sites rond dezelfde periode zijn bezocht.

2. REGISTRATIE

De registratie was sterk inhoudelijk gericht en probeerde zo gedetailleerd mogelijk te antwoorden op vragen als:

- **Wie:** welk bedrijf of welke instelling is te zien op de foto?

bezoek
INDUSTRIEMUSEUM
Minnemeers 10
9000 Gent

post
AGB ERFGOED – INDUSTRIEMUSEUM
Botermarkt 1
9000 Gent

Er werd onderzocht welk bedrijf op het moment van de foto in het afgebeelde gebouw huisde, wat door overnames of naamsveranderingen niet altijd snel te achterhalen was. Datering speelde daarbij een cruciale rol. Deze bedrijven en instellingen werden in de mate van het mogelijke in de thesaurus Personen en Instellingen gelinkt aan externe autoriteiten zoals de Inventaris Onroerend Erfgoed en Wikidata. Ook aannemers, architecten, ontwerpers of andere betrokkenen van het gebouw werden opgenomen in de registratie. Deze werden gekoppeld aan personen uit de Inventaris Onroerend Erfgoed, Wikidata en ULAN.

- **Wat:** welk soort gebouw staat op de foto? Welke opvallende elementen zijn te zien?

Dit ging van de typologie van het gebouw en opvallende bouwmaterialen tot signalen dat het over een bouwwerf gaat (bouwkransen, kruiwagens,...) en 'typische' industriële elementen (zoals schoorstenen die het landschap bepalen). Systematisch werd een thesaurus voor industriële architectuur opgebouwd op basis van termen die in de eerste plaats komen uit de Thesaurus Onroerend Erfgoed. Was daar geen bruikbaar begrip te vinden, dan werden de AAT en Wikidata doorzocht. De ID's van de toegepaste termen en hun scope note werden in onze thesaurus in Axiell Collections opgenomen. Deze metadata werd, naast een vermelding in het beschrijvingsveld, weggeschreven in het tabblad Iconografie, waar tot dan toe in de registratie binnen het Industriemuseum weinig tot geen gebruik van werd gemaakt. Het is de bedoeling om na afloop van het project te blijven onderzoeken of en hoe we dit verder kunnen implementeren in de registratie van de foto- en videocollectie. Daarnaast zal naar gelang de keuze die gemaakt wordt ook de thesaurus voor industriële architectuur verder verrijkt worden.

- **Waar:** waar bevindt dit gebouw zich?

Ook hier was de koppeling naar de Inventaris Onroerend Erfgoed van belang. Door naar deze databank te linken werd direct een plaatsbepaling van de site aan de organisatie en de foto gehangen, door de geometrie die in het ID-nummer vervat zit.

Daarnaast werd voor de foto's van de metaalbedrijven uit de deelcollectie 'Industriële archeologie in België' ook puntcoördinaten voorzien, om de mogelijkheid tot het gebruik van een kaartapp naar aanleiding van de expo FERRO NON FERRO open te houden.

- **Wanneer:** wanneer werd de foto gemaakt?

De volledige fotocollectie van Serck nv werd tijdens het project verdiepend geregistreerd door middel van de invulfiche. De basisregistratie die al gebeurd was, werd opgeschoond en uitgebreid verrijkt.

Ter ondersteuning van deze registratie werd ook onderzoek gevoerd naar het bedrijfsarchief en de - geschiedenis van Serck nv, onder andere door het raadplegen van bouwdoSSIERS uit de collectie van Archief Gent. Als bijkomend onderzoek werd door een student Erfgoedstudies die in 2022 stage liep in het Industriemuseum een inventaris gemaakt van het andere deel van de bouwdoSSIERS van Serck nv die bij het bedrijf zelf zijn terug te vinden. Daarnaast ging de projectmedewerker registratie bij de huidige eigenaren van Serck nv langs om via een interview de bestaande informatie te verifiëren en nieuwe kennis op te doen.

Voor de collectie negatieven van IAB was een voorbereidingsfase nodig vooraleer met de registratie kon gestart worden. Er was veel randdocumentatie bij de foto's aanwezig, maar deze is doorheen de jaren verspreid. Dit moest in de eerste plaats terug gecentraliseerd en bekeken worden, om te identificeren welk (voormalig) bedrijf of welk gebouw te zien was. Enkel door alles te identificeren kon een gefundeerde selectie in de beelden gemaakt worden.

De verschillende informatiebronnen werden telkens afgetoetst aan de beelden van de gedigitaliseerde contactvellen. Op de contactvellen werd de informatie verzameld. De diverse informatiebronnen waren:

- Het boek 'Industriële archeologie in België'
- Notities gemaakt op de oude insteekhoezen
- Notities gemaakt op de contactafdrukken
- Fotoafdrukken van een selectie van negatieven gekleefd op een collectiefiche (het oude registratiesysteem)
- Adlib-records van een selectie van de fotoafdrukken
- Werksessies met Patrick Viaene op 29 maart 2023 en 23 mei 2023

Na deze identificatie is er nog zo'n 10% van de foto's onbekend. De beelden van metaalbedrijven en jeneverstokerijen, goed voor 268 foto's, werden uitgefilterd en op stukniveau gedigitaliseerd. Deze selectie werd door middel van de invulfiche verdiepend geregistreerd.

3. VALORISATIE

De twee aangepakte deelcollecties werden in de eerste plaats gevaloriseerd via ontsluiting. Na het klaren van de rechten via een gebruiksovereenkomst met de huidige eigenaren van het bedrijf werd de collectie Serck integraal (445 foto's na het uitfilteren van de dubbels) op de website van het Industriemuseum en op Wikimedia Commons gepubliceerd onder de licentie CC-BY-SA 4.0 (75%) of PUBLIC DOMAIN (25%).

Daarnaast werd op de eigen website ook een afgebakende set van 62 foto's uit deze collectie samengesteld en ontsloten, gepaard met een verhaal rond de bedrijfsgeschiedenis van bouwfirmas Serck nv.

De selectie metaalbedrijven en jeneverstokerijen uit de collectie Industriële archeologie in België werd via Wikimedia Commons opgeladen onder de licentie CC-BY-SA 4.0, afgesproken met de fotograaf Patrick Viaene via een gebruiksovereenkomst. De foto's van jeneverstokerijen werden op dit platform ontsloten binnen een bredere set rond de jeneverindustrie naar aanleiding van het project 'Jeneverstokerijen als Linked Open Data' van het Jenevermuseum. Zo kunnen onze collectiebeelden ook op hun Wikipedia schrijfsessies gebruikt worden, bijvoorbeeld op de sessie rond Oost-Vlaamse stokerijen op 2 februari 2024 bij ons in het Industriemuseum.

Beelden uit deze collectie worden gepresenteerd via een digitale kaarttool in de expo FERRO NON FERRO (van 1/12/2023 tot 1/09/2024). In de loop van 2024 zullen de foto's van de metaalbedrijven ook op de eigen website ontsloten worden binnen een bredere collectie rond de metaalindustrie.

Doorheen de inhaalbeweging werden enkele Wiki Cafés rond de fotocollecties georganiseerd, om de kennis rond gerelateerde onderwerpen uit te breiden. Tijdens zo'n schrijfsessie is het de bedoeling om Wikipedia artikelen toe te voegen en bestaande pagina's aan te vullen. We kijken welke informatie al vindbaar is op Wikipedia, hoe de artikels verder kunnen bewerkt worden en welke kennis nog een plekje verdient in de online encyclopedie. We maken Wikidata items aan en verrijken bestaande Wikidata items met nieuwe informatie.

Concreet gaat het over 4 Wiki Cafés doorheen de werkjaren 2022 en 2023:

- [3 november 2022](#): rond de fotocollectie van Serck nv

Enkele deelnemers uit de brede erfgoedsector konden schrijven over bedrijven gelinkt aan Serck of architecten en ingenieurs met wie ze samenwerkten. Tijdens dit Wiki Café was, een delegatie van de Serck-familie naar het museum afgezakt. Na de registratie van de collectie werd een van de familieleden op de hoogte gebracht van onze vorderingen en de familie reageerde erg enthousiast op de aandacht die we via deze inhaalbeweging aan de fotocollectie schenken. De schrijfsessie werd daarom tegelijk een soort ontmoetingsmoment om herinneringen aan het bouwbedrijf en de familie Serck op te halen.

- 2 februari 2023: rond de fotocollectie van Serck nv

Deze sessie werd intern onder collega's gehouden. Er werd verder gewerkt op de resultaten van de vorige schrijfsessie.

- [2 maart 2023](#): rond de fotocollectie van Serck nv

Deze sessie werd georganiseerd in samenwerking met de Universiteit Antwerpen – Faculteit Ontwerpwetenschappen en het Vlaams Architectuurinstituut, op locatie in een van de gebouwen van de Universiteit in Antwerpen. Voorafgaand werd op 14 februari 2023 een online infosessie gehouden, om studenten en andere geïnteresseerden te laten kennis maken met het format van een schrijfsessie en te

drempel om deel te nemen te verlagen. De focus van deze schrijfsessie lag op de architecten en ingenieurs met wie Serck nv samenwerkte.

- [5 oktober 2023](#): rond de Belgische metaalindustrie aan de hand van de foto's van metaalbedrijven van Industriële archeologie in België

4. KENNISDELING

De resultaten uit het vooronderzoek, het dataprofiel voor industriële architectuur en de digitaliseringshandleiding voor 2D-materiaal zijn gepubliceerd op Project CEST van meemoo. Op dit platform is ook een [projectpagina](#) aangemaakt waarop een stand van zaken van de inhaalbeweging wordt bijgehouden.

Op 25 april 2023 werd vanuit het project door de projectmedewerker onderzoek en de projectmedewerker registratie een presentatie gegeven rond het opbouwen en uitwerken van een dataprofiel op de bootcamp open culturele data van meemoo.

Bij de ontwikkeling en publicatie van het nieuwe digitaliseringsproces merkten we grote interesse bij collega-instellingen rond deze mogelijkheid tot kwalitatieve in-huis-digitalisering. Dit heeft ertoe geleid dat doorheen het project binnengekomen infovragen hierrond werden beantwoord en meerdere infomomenten bij ons ter plaatse werden gegeven, waarbij de reproductie kort gedemonstreerd werd. Voor de collega's van ETWIE werd op 2 mei 2023 een uitgebreide en hands-on workshop gegeven. Op 2 februari 2024 staat een praktijkgerichte workshop voor enkele geïnteresseerde collega's van het M HKA op de planning.

Op 26 september 2023 werd in samenwerking met Archief Gent een workshop voor de determinatie van fotografische en fotomechanische procedés. Aanleiding was het contact dat de projectmedewerker registratie had met Archief Gent voor de fotocollectie van Serck nv, waarvan zij bouwdoSSIERS in hun archief hebben. De fotograaf van Archief Gent bood aan om zijn expertise rond fotodragers en -processen te delen. Dit mondde uit in een workshop die openstond voor alle Gentse cultuur- en erfgoedinstellingen.

Naar aanleiding van dit project zal in 2024 een samenwerking opgezet worden met het Agentschap Onroerend Erfgoed Vlaanderen rond de thesaurus van de deelcollectie metaal. De thesaurus industriële architectuur waarvoor tijdens de inhaalweging een aanzet werd gegeven, putte veel informatie uit de thesaurus met bijhorende boomstructuur van de Inventaris Onroerend Erfgoed. Op sommige vlakken schoot deze echter tekort. Daarom lijkt het van beide kanten een interessante oefening om na te gaan hoe we elkaars thesaurus kunnen verrijken en op die manier een meer uniform termengebruik kunnen nastreven. Een eerste testcase wordt opgezet rond de deelcollectie metaal.

Op 15 december 2023 werd in samenwerking met ETWIE een afsluitende studiedag rond fotografische bronnen georganiseerd vanuit de inhaalbeweging. Er werd stilgestaan bij het gebruik en de waarde van foto's als historische bron. Dit werd belicht vanuit uiteenlopende invalshoeken. Volgende sprekers kwamen aan bod:

- Openingslezing door Patrick Viaene over fotografische bronnen in de industriële archeologie
- Inge Bertels, Universiteit Antwerpen - Opleiding Erfgoedstudies en Architectuur, over gebruik en meerwaarde van fotografische bronnen in academisch onderzoek
- Marthe De Doncker, projectmedewerker van de inhaalbeweging 'Inzoomen op industrieel erfgoed in België', over het vindbaar en beschikbaar maken van fotografische bronnen
- Merel Huybrechts, student criminologie, over urbex fotografie

48 personen namen deel aan deze studiedag. Het publiek was zeer divers: van erfgoedwerkers over onderzoekers tot collega's uit belendende sectoren (onderwijs, onroerend erfgoed,...).

5. LINKS

[Projectpagina op de cultureelerfgoedstandaardentoolbox \(CEST\) van meemoo](#)

[Projectfiche in de projectendatabank van FARO](#)

[Publicatie van de digitaliseringshandleiding](#)

[Publicatie van het dataprofiel voor industriële architectuur](#)

[Ontsluiting van de collectie Serck nv op de website](#)

Ontsluiting van de collecties op Wikimedia Commons:

- [Serck nv](#)
- [Industriële archeologie in België – metaalbedrijven](#)
- [Industriële archeologie in België - jeneverstokerijen](#)

bezoek
INDUSTRIEMUSEUM
Minnemeers 10
9000 Gent

post
AGB ERFGOED – INDUSTRIEMUSEUM
Botermarkt 1
9000 Gent